

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH

k vládnímu návrhu zákona

o zahraniční službě a o změně některých zákonů (zákon o zahraniční službě)
/ ST 994 /

Předkládá: Jitka Chalánková

1. V § 1 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

(3) Poskytování diplomatické ochrany upravuje zvláštní zákon."

2. V § 4 odst. 3 zní:

"(3) Zastupitelské úřady zřizuje a ruší na návrh ministra zahraničních věcí České republiky (dále jen "ministr") vláda České republiky (dále jen "vláda"). Před zřízením nebo zrušením zastupitelského úřadu podle odstavce 2 písm. a), b) a e) informuje vláda zahraniční výbory obou komor Parlamentu České republiky."

Odůvodnění bodu 1:

Diplomatická ochrana občanů státu v zahraničí je - anebo by měla být - nedílnou součástí zahraniční služby. Zatím tomu tak není, protože Česká republika a její právní řád s poskytováním diplomatické ochrany svým občanům vůbec nepočítá.

Diplomatická ochrana je klasickým institutem mezinárodního práva, dosud se opírající výhradně o mezinárodní obyčej, nicméně existuje již *Návrh článků o diplomatické ochraně*, připravený Komisí OSN pro mezinárodní právo, tedy institucí těšící se obrovskému mezinárodnímu respektu. Článek 1 tohoto návrhu¹ vymezuje pro své účely diplomatickou ochranu jako *"použití diplomatických nebo jiných prostředků mírového řešení sporů státem, který na sebe převedl právní věc svého příslušníka jako svou právní věc vlastní, pokud se týče újmy způsobené mu porušením pravidel mezinárodního práva jiným státem."*²

¹ Draft Articles on Diplomatic Protection, International Law Commission, 2006:
http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_8_2006.pdf

² *"For the purposes of the present draft articles, diplomatic protection consists of the invocation by a State, through diplomatic action or other means of peaceful settlement, of the responsibility of another State for an injury caused by an internationally wrongful act of that State to a natural or legal person that is a national of the former State with a view to the implementation of such responsibility."*

Jde tedy o možnost státu převzít právní nároky vlastního občana vůči jinému státu, které vznikly porušením pravidel mezinárodního práva vůči tomuto občanu oním jiným státem, a nárokování si nápravy v jeho prospěch - **ze sporu soukromé osoby s cizím státem podle práva onoho státu se tím stane spor dvou států řešený podle mezinárodního práva.** Diplomacickou ochranu lze uplatňovat i ve prospěch právnických osob, ale vzhledem k tomu, že v oblasti ochrany investic, kde by to připadalo nejčastěji v úvahu, většinou platí speciální mezinárodněprávní úprava, to není tolik aktuální.

Přestože MZV již asi 20 let zvažuje přípravu zákona, který by upravoval podmínky poskytování diplomacické ochrany našim občanům, dokonce snad v této věci již v minulosti proběhly dílčí legislativní práce, takový zákon stále neexistuje a není ani známo, zda je stále připravován.

Absence tohoto zákona ztěžuje pomoc státu českým osobám v cizině: neexistují pravidla, jak o diplomacickou ochranu žádat, kde o ni žádat, za jakých podmínek a kde. Při extrémním výkladu by dokonce bylo možno dospět až k závěru, že diplomacickou ochranu Česká republika poskytnout nesmí, protože k takové činnosti chybí zákonné zmocnění.

Návrh zákona o zahraniční službě předložený vládou s diplomacickou ochranou vůbec nepočítá.

To není akceptovatelné. Lze to řešit rozsáhlým přepracováním návrhu. Protože představitelům MZV i zaměstnancům MZV na urychleném přijetí zákona o zahraniční službě mimořádně záleží, **navrhuje se pouze doplnit § 1 zákona navrženým způsobem tak, aby byla diplomacická ochrana v zákoně alespoň zmíněna jako součást zahraniční služby.** Zmínka o zákonu o diplomacické ochraně tak fakticky nejen zaváže vládu, aby zákon o diplomacické ochraně v krátké době připravila a předložila Parlamentu k projednání, ale především **se dočasně stane jedinou zákonnou oporou pro poskytování diplomacické ochrany v českém právním řádu.**

Odůvodnění bodu 2:

Podle návrhu má být zřizování a rušení zastupitelských úřadů plně v kompetenci ministra zahraničních věcí, který by měl pouze povinnost informovat o tom předem vládu.

Rušení a zřizování velvyslanectví není jen administrativní, resp. finanční rozhodnutí, ale do značné míry i otázka politická. Návrh směřuje k tomu, aby o zřizování a rušení zastupitelských úřadů nerozhodoval jednotlivec, ale vláda jako kolektivní orgán výkonné moci. Současně návrh zavazuje vládu, aby o zřízení anebo zrušení zahraničního úřadu předem informovala zahraniční výbory Poslanecké sněmovny a Senátu.

Vyznačení navržených změn:

§ 1

Předmět úpravy a rozsah působnosti

(1) Tento zákon upravuje

- a) zásady a způsob výkonu zahraniční služby,
- b) postavení, zřizování a rušení zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí (dále jen „zastupitelský úřad“) a jejich činnost,
- c) výkon konzulární služby,
- d) služební a pracovněprávní vztahy v souvislosti s výkonem zahraniční služby,
- e) přiznávání a propůjčování diplomatických a konzulárních hodností.

(2) Tento zákon zapracovává příslušný předpis Evropské unie¹⁾ a upravuje podmínky poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům jiných členských států Evropské unie (dále jen „nezastoupený občan“).

(3) Poskytování diplomatické ochrany upravuje zvláštní zákon.

§ 4

Zastupitelský úřad

(1) Zastupitelský úřad je organizační útvar ministerstva²⁾ zřízený za účelem plnění úkolů služby v zahraničí.

(2) Zastupitelskými úřady jsou

- a) velvyslanectví,
- b) stálá mise při mezinárodní organizaci (dále jen „stálá mise“),
- c) konzulární úřad,
- d) zvláštní mise,
- e) styčný úřad nebo kancelář.

(3) Zastupitelské úřady zřizuje a ruší **na návrh ministra zahraničních věcí České republiky ministr zahraničních věcí České republiky** (dále jen „ministr“) **vláda České republiky (dále jen „vláda“)** po projednání se státním tajemníkem ministerstva. Před zřízením nebo zrušením zastupitelského úřadu podle odstavce 2 písm. a), b) a e) **vláda informuje zahraniční výbory obou komor Parlamentu České republiky** informuje ministr vládu České republiky (dále jen „vláda“).

(4) Zřizuje-li ministr zastupitelský úřad, stanoví rozsah jeho činnosti, včetně toho, zda bude tuto činnost vykonávat pro více států, popřípadě též vymezí rozsah výkonu činnosti podle hlav III a IV.

¹⁾ Směrnice Rady (EU) č. 2015/637 ze dne 20. dubna 2015 o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce s cílem usnadnit konzulární ochranu nezastoupených občanů Unie ve třetích zemích a o zrušení rozhodnutí 95/553/ES.

²⁾ § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 92/2015 Sb., o pravidlech pro organizaci služebního úřadu.

(5) Ruší-li ministr zastupitelský úřad, stanoví, který zastupitelský úřad nebo úřady budou vykonávat činnost rušeného zastupitelského úřadu, popřípadě v jakém rozsahu bude tento zastupitelský úřad nebo úřady vykonávat činnosti podle hlav III a IV dosud vykonávané rušeným zastupitelským úřadem.